PEYGAMBERLİK NEDİR VE PEYGAMBERİN GÖREVLERİ NELERDİR?

Değerli Müminler!

Bugünkü sohbetimizde Peygamberlikten ve Peygamberin görevlerinden söz etmek istiyorum.

İnsanoğlu yeryüzünde Allah'ın hükümlerini yürütmekle görevli üstün bir yaratıktır. Allah Teâlâ onu yeryüzüne gönderdiğinde yalnız bırakmadı, zaman zaman gönderdiği Peygamberlerle onu destekledi, görev ve sorumluluklarını kendisine hatırlattı. Bu, Allah'ın insanlara olan lütuflarından biridir. Kur'an-ı Kerim Peygamberimizin gönderilmesiyle ilgili olarak bu hususu hatırlatırken şöyle diyor:

لَقَدْ مَنَّ اللّٰهُ عَلَى الْمُؤْمِن۪ينَ اِذْ بَعَثَ ف۪يهِمْ رَسُولاً مِنْ اَنْفُسِهِمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ اٰيَاتِه۪ وَيُزَكّ۪يهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَۚ وَاِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَف۪ي ضَلَالٍ مُب۪ينٍ.

"Andolsun ki, içlerinden, kendilerine Allah'ın âyetlerini okuyan, kendilerini (inkar ve kötülüklerden) arındıran, kendilerine kitap ve hikmeti öğreten bir Peygamber göndermekle, Allah, müminlere büyük bir lütufta bulunmuştur. Halbuki onlar daha önce apaçık bir sapıklık içinde idiler."[522]

Peygamberlik Nedir?

Peygamber Farsça bir kelime olup, Allah ile insanlar arasında elçilik görevini ifade eden bir kavramdır. Bu görev kendisine verilen kimseye Peygamber denir. Arapçada Peygamberlik, Risalet ve Nübüvvet; Resûl ve Nebi kelimeleriyle ifade edilir. Resûl ile Nebi arasında şöyle bir fark vardır: Kendisine kitap indirilen Peygambere Resûl; kendisine kitap indirilmeyip kendisinden önceki Peygamberlere indirilen kitaplarla amel eden Peygambere nebî denir. Bu tarife göre her resûl, aynı zamanda nebî'dir, fakat her nebî resûl değildir.

O halde Peygamber, Allah'ın emir ve yasaklarını insanlara tebliğ eden seçkin insan demektir.

Peygamberlik kesbî değil, vehbîdir. Yani Peygamberlik görevini Allah verir ve Peygamberi Allah tayin eder. İnsan çalışmakla bu görevi elde edemez. Bazı kabile ileri gelenlerinin, peygamberlik niçin bize değil de Hz. Muhammed'e verildi? demeleri üzerine Allah Teâlâ:

اَللّٰهُ اَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ

"Allah, peygamberlik görevini kime vereceğini daha iyi bilir."[523] âyetini indirerek, bu takdirin kendisine ait olduğunu bildirmiştir.

Evet, Allah, insanoğlunu yalnız bırakmamış, ilk insandan itibaren gönderdiği peygamberlerle onu teyit etmiştir. Bu konuda akla şöyle bir soru gelebilir: Allah, insanlara akıl verdiğine göre ayrıca peygambere ihtiyaç var mıdır? Elbette peygambere ihtiyaç vardır. Çünkü insanlar akıllarıyle Allah'ı bilebilirlerse de, Allah'a nasıl ibadet yapacaklarını, bu ibadetlerin nelerden ibaret olduğunu, Allah'ın neleri emredip neleri yasakladığını akıllarıyle

---

522 Al-i İmran, 3/164.
523 En'am, 6/124.

bilemezler. Bunları öğretecek bir peygambere muhtaçtırlar. İnsanların bu ihtiyacına binaendir ki, yüce yaratıcı ona kendi cinsinden, kendisi gibi insan olan peygamberler göndermek lütfunda bulunmuştur. Peygamberlerin gönderilmesindeki sebep açıklanırken şöyle buyuruluyor:

وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتّٰى نَبْعَثَ رَسُولًا

"Biz bir peygamber göndermedikce kimseye azap etmeyiz."[524] Allah, gönderdiği peygamberlerle emir ve yasaklarını kullarına tebliğ etmeden, nelerin günah nelerin sevap olduğunu bildirmeden kimseye azap edici olmadığını bildiriyor. Böylece yarın kıyamet gününde onu sorgularken mazeret beyan etme hakları olmasın. Nitekim bu husus daha açık olarak başka bir âyet-i kerime'de şöyle ifade buyuruluyor:

رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللّٰهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِؕ وَكَانَ اللّٰهُ عَزِيزًا حَكِيمًا.

"Peygamberleri müjdeciler ve uyarıcılar olarak gönderdik ki, Peygamberlerden sonra insanların Allah'a karşı bir bahaneleri olmasın. Allah mutlak üstündür, yegâne hikmet sahibidir."[525] Başka bir âyet-i kerime de şöyledir:

رَبَّنَا لَوْلَٓا اَرْسَلْتَ اِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ اٰيَاتِكَ مِنْ قَبْلِ اَنْ نَذِلَّ وَنَخْزٰى.

"Ey Rabbimiz! Bize bir peygamber gönderseydin de şu aşağılığa ve rüsvaylığa düşmeden önce âyetlerine uysaydık."[526]

İşte Allah Teâlâ kulun kıyamet gününde sorgulanırken âyetlerde belirtildiği üzere, "Ne yapalım, bilemedik, bunları bize bildiren ve bizi uyaran birisi olsaydı biz bu duruma düşmezdik" gibi mazeretler ileri sürmemeleri için Allah peygamberleri göndermiş, onlar da Allah'ın mesajını insanlara duyurmuşlardır.

---

524 İsra, 17/15.
525 Nisa, 4/165.
526 Tâhâ, 20/134.

Peygamberler, bizim gibi insandır, Peygamberimizin, beşer olduğunu, ancak kendisine vahyedildiğini söylemesinin kendisine emredildiği Kur'an-ı Kerim de bildiriliyor.

Kur'an-ı Kerim'de Hz. İsa için hep "Meryem oğlu İsa" diye söz edilmesi, Hristiyanların sandığı gibi onun, Allah'ın oğlu değil, Meryem'in oğlu olduğunu, dolayısıyla beşer ve Allah'ın kulu olduğunu vurgulamak içindir. Hristiyanlar, Onun beşer ve Allah'ın kulu olduğunu kabul etmiyor, ona beşer demenin hakaret olacağını sanıyorlardı.

Rivâyete göre Necran hey'eti Peygamberimize gelmiş ve:

–Bizim sahibimize niçin ayıp isnat ediyorsun? demişler. Peygamberimiz:

–Sahibiniz kim diye sormuş, onlar:

–İsa (aleyhi's-selâm) demişler. Peygamberimiz:

–Ne demişim, buyurmuş, Onlar:

–O, Allah'ın kulu ve elçisidir, diyorsun, demişler. Peygamberimiz:

–Allah'a kul olmak bir âr değildir, (belki bir şeref) buyurmuş. Bunun üzerine:

لَنْ يَسْتَنْكِفَ الْمَسِيحُ اَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلّٰهِ

"Hiçbir zaman Mesih, Allah'a kul olmaktan çekinmez."[527] âyet-i kerimesi inmiştir.[528]

Kur'an-ı Kerim, Hristiyanların Hz. İsa hakkındaki yanlış inançları sebebiyle Allah ile Hz. İsa arasında şu konuşmanın geçeceğini bildiriyor Allah Teâlâ:

يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ ءَاَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِى وَاُمِّىَ اِلٰهَيْنِ مِنْ دُونِ اللّٰهِؕ
قَالَ سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِىٓ اَنْ اَقُولَ مَا لَيْسَ لِى بِحَقٍّؕ اِنْ كُنْتُ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُؕ
تَعْلَمُ مَا فِى نَفْسِى وَلَٓا اَعْلَمُ مَا فِى نَفْسِكَؕ اِنَّكَ اَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ. مَا قُلْتُ

527 Nisa, 4/172.
528 Alûsî, *Ruhu'l-Maânî,* VI, 37.

لَهُمْ اِلَّا مَٓا اَمَرْتَن۪ي بِه۪ٓ اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ رَبّ۪ي وَرَبَّكُمْۚ وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَه۪يدًا مَا دُمْتُ ف۪يهِمْۚ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَن۪ي كُنْتَ اَنْتَ الرَّق۪يبَ عَلَيْهِمْۜ وَاَنْتَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَه۪يدٌ.

–"Ey Meryemoğlu İsa! Sen mi insanlara, beni ve annemi Allah'tan başka iki tanrı edinin dedin? İsa:

–Haşa, sen yücesin. Benim için gerçek olmayan bir şeyi söylemem bana yakışmaz. Eğer demiş olsam, sen bunu bilirsin. Sen benim içimde olanı bilirsin, ben ise senin nefsinde olanı bilmem. Çünkü gaybları bilen yalnız sensin. Ben onlara sadece senin bana emrettiklerini söyledim. Benim ve sizin Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin dedim. Aralarında olduğum sürece onlara şahit idim fakat sen beni vefat ettirince onları gözetleyen yalnız sen oldun, sen her şeyi görürsün."[529]

Ayet-i Kerime Hz. İsa'yı tanrı edinen üçlü tanrı inanışı sahiplerinin ne kadar yanlış ve hatalı bir inanca saplandıklarını ve bu inancı Hz. İsa'dan sonra edindiklerini ifade etmektedir. Böyle inanmaları, kendilerine Hz. İsa tarafından telkin edilmemiş, aksine Hz. İsa onları yalnız Allah'a ibadet edip O'na hiçbir şeyi ortak koşmamaları konusunda uyarmıştır.

لَقَدْ كَفَرَ الَّذ۪ينَ قَالُٓوا اِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْمَس۪يحُ ابْنُ مَرْيَمَۜ وَقَالَ الْمَس۪يحُ يَا بَن۪ٓي اِسْرَٓاء۪يلَ اعْبُدُوا اللّٰهَ رَبّ۪ي وَرَبَّكُمْۜ اِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللّٰهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللّٰهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوٰيهُ النَّارُۜ وَمَا لِلظَّالِم۪ينَ مِنْ اَنْصَارٍ.

"Andolsun ki, "Allah kesinlikle Meryem oğlu Mesihtir" diyenler kâfir olmuşlardır. Halbuki Mesih, "Ey İsrailoğulları! Rabbim ve Rabbiniz olan Allah'a kulluk ediniz. Biliniz ki kim Allah'a ortak koşarsa muhakkak Allah ona cenneti haram kılar; artık onun yeri ateştir ve zalimler için yardımcılar yoktur" demişti."[530]

529 Mâide, 5/116, 117.
530 Mâide, 5/72.

Evet, Peygamberler bizim gibi insandır. Bizim gibi yerler, içerler, evlenir çoluk çocuk sahibi olurlar; sevinir, üzülürler, hastalanır ve nihâyet ölürler. Bununla beraber peygamberlerde bulunması gerekli bir takım sıfatlar vardır. Bu sıfatlar şunlardır:

1. Sıdk: Doğru olmak demektir. Bütün Peygamberler doğru ve dürüst insanlardır. Yalan söylemezler. Kimseyi aldatmazlar, kimseye hile ve haksızlık yapmazlar.

2. Emanet: Güvenilir olmak demektir. Peygamberlerin hepsi güvenilir insanlardır. Gönderildikleri toplumlara kendilerini bu sıfatla tanıtmışlardır:

اِنّ۪ي لَكُمْ رَسُولٌ اَم۪ينٌۙ

“Haberiniz olsun ben size gönderilmiş güvenilir bir elçiyim” demişlerdir.[531] Yine Kur’an-ı Kerim’de:

وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ اَنْ يَغُلَّ

“Bir Peygamber için emanete hıyanet yaraşmaz.”[532] buyurulmuştur.

3. İsmet: Günahtan korunmuş olmak demektir. Peygamberler, şirk ve küfür sayılan bir günahı işlememişlerdir. Peygamber olduktan sonra da kasden günah işlememişlerdir.

Peygamberler masum olmasalardı gönderildikleri halk kendilerine güvenmez, elçi olarak gönderilmelerinin de anlamı kalmazdı. Çünkü insanlar onları örnek alacak ve onlara uyacaktır. Bunun için Allah Teâlâ onları günahtan korumuştur.

Peygamberlerden bazılarının günah işlediklerine dair rivâyetler vardır. Bu rivâyetlerden ahâd yolu ile nakledilmiş olanları reddedilir, bunlara itibar edilmez. Çünkü râvilerin hata ettiklerini söylemek, peygamber olan bir kimsenin günah işlediğini söylemekten daha ehvendir. Tevatür yoluyla gelen rivâyetlere gelince; mümkün ise bu rivâyetler yorumlanır ve zahir manalarından vazgeçilir. Bu mümkün olmadığı takdirde, o günahı pey-

531 Şuara, 26/107, 125, 143, 162, 178.
532 Al-i İmran, 3/161.

gamber olmadan önce işlediği sonucuna varılır. Yoksa Allah gönderdiği peygamberi günah işlemekten korumuştur.

Bu konuda Adem aleyhi's-selâm'ı örnek gösterebilir. O eşi ile birlikte Cennet'e konunca kendisine; "Ey Adem, sen ve eşin Cennette oturun, ikiniz de ondan dilediğiniz yerde bol bol yiyin, fakat şu ağaca yaklaşmayın yoksa zalimlerden olursunuz."[533] buyurulmuş ve yalnızca bir ağaçtan yememesi emredilmişti. Hz. Adem bu yasağa rağmen o yasaklandığı ağacın meyvesinden yedi, sonra da pişman oldu, tövbe etti ve Allah tövbesini kabul etti. İşte Hz. Adem bu günahı peygamberlik görevi kendisine verilmeden önce işlemiş olacaktır.[534]

4. Fetanet: Peygamberlerin akıllı ve zeki olmaları demektir.

5. Tebliğ: Peygamberlerin Allah'ın mesajını insanlara duyurmaları demektir.

Kur'an-ı Kerim'de adı geçen peygamberlerin sayısı 25'tir. Bunlar: Adem, İdris, Nuh, Hûd, Salih, İbrahim, Lût, İsmail, İshak, Yakup, Yusuf, Eyyup, Şuayb, Mûsa, Harûn, Yunus, Dâvut, Süleyman, İlyas, Elyesa, Zekeriyya, Yahya, İsa, Zû'l-kifl ve Muhammed aleyhimu's-selâm'dır.

Kur'an-ı Kerim'de adı geçen Üzeyir, Lokman ve Zü'l-karneyn'in peygamber mi veli mi oldukları ihtilâflıdır.

Allah'ın Hz. Adem'den itibaren bizim Peygamberimize gelinceye kadar gönderdiği peygamberler bunlardan ibaret değildir. Adı Kur'an-ı Kerim'de geçmeyen daha başka peygamberler de vardır. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de:

وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ

"Andolsun ki biz senden önce nice elçiler göndermişizdir. Onların kimini sana anlatmışısız, kimini de anlatmamışızdır."[535]

Bu âyet-i kerimeler, peygamberlerin, Kur'an-ı Kerim'de adı geçen peygamberlerden ibaret olmadığını, daha pek çok peygamberin gönderilmiş

533 Bakara, 2/35.
534 el-Îcî, *Şerhu'l-Mevakıf*, II, 430, 431.
535 Nisa, 4/164; Mümin, 78.

bulunduğunu ifade etmektedir. Her ne kadar bazı rivâyetlerde bu peygamberlerin sayılarından söz edilmekte ise de, bunların kesin sayılarıyle adlarını, yerlerini ve görevlendirildikleri toplumları ancak Allah bilir.

Bu âyet-i kerimeler aynı zamanda bazı kimselerin bu konudaki şüphe ve tereddütlerini de gidermektedir. Şöyle diyorlar: "Allah âlemlerin Rabbi olduğuna göre peygamberlerini niçin sayılı yerlerden seçerek belli kavimlere göndermiş? Neden peygamberler çoğunlukla Filistin ve civarından çıkmış? Yeryüzünün diğer kıt'alarında ki insanlar Allah'ın yaratıkları değil mi? Onlara niçin Peygamber gönderilmemiş? İşte âyet-i kerimeler bu soruları cevaplandırıyor. Peygamberlerin sadece Kur'an-ı Kerim'de adı geçen ve çalışmalarıyle mücadeleleri bildirilenlerden ibaret olmadığı, yalnız Allah'ın bildiği daha pek çok peygamber olduğunu bildiriyor. Az önce de ifade ettiğimiz gibi Allah, peygamber göndermedikçe kimseye azap etmeyeceğini bildirmiştir ki, bundan da her millete peygamber gönderilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Bizim Peygamberimize gelince o, bir millete değil, bütün insanlara gönderilmiş bir peygamberdir. Arabistan yarım adasında ortaya çıkmış olması, sadece bu adada yaşayan insanlara ve Araplara gönderilmiş olduğunu ifade etmez. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de:

وَمَٓا اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا كَٓافَّةً لِلنَّاسِ بَش۪يرًا وَنَذ۪يرًا وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ.

"(Ey Muhammed!) Biz seni bütün insanlara ancak müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik, fakat insanların çoğu bunu bilmezler."[536] buyurulmuştur.

Peygamberler, peygamber olmak ve Allah tarafından görevlendirilmiş bulunmak bakımından eşit olup aralarında bir fark yoktur. Fakat böyle olmakla beraber, her birine özel bir üstünlük, ayrı bir rütbe verilmiştir. Bu hususu ifade etmek üzere Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyuruluyor:

تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلٰى بَعْضٍ مِنْهُمْ مَنْ كَلَّمَ اللّٰهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجَاتٍ

"O işaret olunan elçiler yok mu, biz onların bazısını bazısından üstün

536 Sebe', 34/28.

kıldık. İçlerinden kimi var ki, Allah kendisiyle konuştu, bazısını da derecelerle daha yükseklere çıkardı."[537]

Allah Teâlâ Peygamberleri kendilerine verdiği özellikleri sebebiyle birbirine üstün kılmış ise de bunlara inanmada aralarında farklılık yapılmaz. Nitekim:

اٰمَنَ الرَّسُولُ بِمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْهِ مِنْ رَبِّهٖ وَالْمُؤْمِنُونَۜ كُلٌّ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖ
وَكُتُبِهٖ وَرُسُلِهٖۜ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِنْ رُسُلِهٖۗ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا غُفْرَانَكَ
رَبَّنَا وَاِلَيْكَ الْمَصِيرُ.

"Peygamber, Rabbinden kendisine ne indirildi ise ona iman etti. Müminler de hepsi Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine iman ettiler. Biz Allah'ın peygamberleri arasında ayırım yapmayız, duyduk ve itaat ettik. Ey Rabbimiz! Bizi bağışlamanı dileriz, dönüş ancak sanadır' derler."[538]

Peygamberlerin Görevleri Nelerdir?

Peygamberler Allah ile insanlar arasında elçi olarak görevlendirilen kimselerdir. İki önemli görevleri vardır:

Birincisi, Allah'ın mesajını insanlara duyurmaktır. Peygamberlerde bulunması gerekli niteliklerden birisi, bu tebliğdir. Kur'an-ı Kerim'de Peygamberimize hitaben şöyle buyuruluyor:

يَٓا اَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَۜ وَاِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُۜ

"Ey Peygamber! Rabbinden sana indirileni tebliğ et. Eğer bunu yapmazsan O'nun elçiliğini yapmamış olursun."[539]

Peygamber tebliğ görevini yapınca sorumluluktan kurtulmuş olur. Tebliğ kendilerine ulaşan kimselerin tebliğ edilen hususları yapmamalarından

537 Bakara, 2/253.
538 Bakara, 2/285.
539 Mâide, 5/67.

peygamber sorumlu olmaz. Çünkü O, görevini yapmıştır. Sorumluluk, kendilerine bildirilen hususları yapmayanlara yönelir. Bu hususu ifade eden âyet-i kerîme'de:

إِنَّا اَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًاۙ وَلَا تُسْـَٔلُ عَنْ اَصْحَابِ الْجَحِيمِ.

"Şüphe yok ki (Ey Muhammed!) biz seni hak ile (Kur'an ile) rahmetimizin müjdecisi ve azabımızın habercisi olarak gönderdik. Sen o cehennemliklerden sorumlu değilsin." buyurulmuştur.[540]

Ayet-i Kerime, peygamberin görevinin ilerideki müjdeleri ve tehlikeleri herkese tebliğ etmek olduğunu, bunu yapması halinde görevini yapmış olacağını, bu tebliğ kendilerine ulaşanların, bu tebliğe uymayıp, cehenneme gitmelerinden peygamberin sorumlu olmayacağını bildirmektedir. Gerçi peygamberler de sorgulanacaktır. Nitekim:

فَلَنَسْـَٔلَنَّ الَّذِينَ اُرْسِلَ اِلَيْهِمْ وَلَنَسْـَٔلَنَّ الْمُرْسَلِينَۙ.

"Kendilerine elçi gönderilmiş olanlara da soracağız ve gönderilen elçilere de soracağız."[541] Ancak sorular farklı olacaktır. Kendilerine peygamber gönderilmiş olanlara peygamberi nasıl karşıladıkları, peygamberin tebliğ ettiği hususlara uyup uymadıkları sorulacak; peygamberlere de "Size ne cevap verildi buyurulacaktır."[542]

Peygamberimiz tebliğ görevini yaparken, Allah'ın emir ve yasaklarını hatırlatırken baskı yapmaması ve kimseyi zorlamaması Kur'an-ı Kerim'de kendisine bildirilmekte ve şöyle buyurulmaktadır:

فَذَكِّرْ اِنَّمَا اَنْتَ مُذَكِّرٌۜ. لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيْطِرٍۙ.

"(Ey Peygamber!) Öğüt ver. Çünkü sen ancak öğüt vericisin. Onların üzerinde bir zorba değilsin."[543]

540 Bakara, 2/119.
541 A'raf, 7/6
542 Mâide, 5/109.
543 Gâşiye, 88/21, 22.

وَلَوْ شَٓاءَ رَبُّكَ لَاٰمَنَ مَنْ فِي الْاَرْضِ كُلُّهُمْ جَم۪يعًاۜ اَفَاَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتّٰى يَكُونُوا مُؤْمِن۪ينَ.

"(Ey Peygamberim), Eğer Rabbin dileseydi yeryüzündekilerin hepsi elbette iman ederlerdi. O halde sen, inanmaları için insanları zorlayacak mısın?"[544]

Evet peygamber insanların iman etmelerini ve kendisine uymalarını ister, çünkü bunun için gönderilmiştir. Ancak baskı yapmaz ve zor kullanmaz. Bunun en güzel örneği Peygamberimizin amcası Ebû Talip'tir. Peygamberimiz, amcası Ebû Talib'in iman etmesini çok istiyordu. Çünkü Ebû Talip, Peygamberimizi bir baba şefkatiyle büyütmüştü. Ebû Talip onu kendi çocuklarından daha çok severdi. Kureyş'in düşmanlıklarından onu korumuş, ölümle tehdit edildiği halde Peygamberimizi düşmanlarına teslim etmemiş, bunu bir defa olsun hatırından bile geçirmemişti. Her vesile ile Peygamberimiz bu biricik amcasının inanması için kendisine telkinlerde bulunurdu. Ebû Talip rahatsızlanmıştı. Hastalığı ağırlaşınca Peygamberimiz ziyaretine gelmişti. Yanında Kureyş ileri gelenlerinden Ebû Cehil İbn Hişam ile Abdullah İbn Ebî Ümeyye vardı. Peygamberimiz:

–Amca! "Lâilâhe İllallah –Allah'tan başka ilâh yoktur-" de ki Allah katında sana şehadet ve şefaat edebileyim, buyurdu. Ebû Cehil ve Abdullah İbn Ümeyye hemen söze karışarak:

–Ey Ebû Talip! Abdülmuttalip milletinden yüz mü çevireceksin? dediler. Peygamberimizin amcasının müslüman olmasını sağlayacak mübârek kelimeyi söylemesine engel oldular. Peygamberimiz onların bu sözüne aldırmadan amcasına bu kelimeyi söylemesini telkine devam etti. Onlar da durmadan sözlerini tekrar ederek Ebû Talib'in iman etmesine engel olmaya çalıştılar. Nihayet Ebû Talip son söz olarak:

–Ben Abdülmuttalip milleti üzereyim, dedi ve o mübarek kelimeyi söylemedi ve öldü. Peygamberimiz amcasının hidayete ulaşmasını sağlayamadığı için üzüldü. Bunun üzerine:

544 Yunus, 10/99.

اِنَّكَ لَا تَهْد۪ي مَنْ اَحْبَبْتَ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَهْد۪ي مَنْ يَشَٓاءُۚ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَد۪ينَ.

“(Ey Muhammed!) Sen sevdiğini hidâyete erdiremezsin. Halbuki Allah dilediğine hidâyet verir ve hidâyete erecek olanları en iyi O bulur.”[545] âyeti nâzil oldu.[546]

Ayet-i kerime, hidâyeti ancak Allah’ın vereceğini, bu yetkinin başka hiç kimsede olmadığını bildirmiştir. Hidâyete çağırma görevi Peygamberlerin, ama hidâyete ulaştırma yetkisi Allah’ındır. Nitekim:

وَاِنَّكَ لَتَهْد۪ٓي اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَق۪يمٍۙ.

“Şüphesiz ki sen (Ey Muhammed!) en doğru yola hidâyet edersin.”[547] âyet-i kerîmesindeki “En doğru yola hidayet edersin” demek, hidâyete çağırırsın, hidâyete giden yolu gösterirsin” anlamındadır. Günde kıldığımız beş vakit namazın her rek’atında okuduğumuz Fâtiha sûresinde:

اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَق۪يمَۙ.

“Ey Rabbimiz! Bizi doğru yola hidâyet eyle” diye dua ediyor ve bizi hidâyete ulaştırmasını Allah’tan diliyoruz.” Çünkü hidâyete ulaştırma sadece ve sadece O’nun yetkisindedir:

Her ne kadar mecaz olarak Peygambere hâdi –hidayet edici– denir ise de gerçek manada hâdi yalnız Allah Teâlâ’dır.

Evet Peygamberlerin görevi sadece tebliğdir. Nitekim Allah Teâlâ:

مَا عَلَى الرَّسُولِ اِلَّا الْبَلَاغُۜ.

“Peygamberin üzerine düşen, sadece duyurmadır.”[548] buyurmuş ve

545 Kasas, 28/56.
546 Buhârî, “Cenaiz”, 81, Müslim, “İman”, 9.
547 Şûra, 42/52.
548 Mâide, 5/99.

görüldüğü gibi Peygamberlerin görevlerinin bu olduğu pey çok âyet-i kerime'de vurgulanmıştır.

Peygamberlerin ikinci görevi, insanlara duyurmak üzere kendisine inen âyetleri açıklamaktır. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de:

بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِۜ وَاَنْزَلْنَٓا اِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ اِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ.

"İnsanlara, kendilerine indirileni açıklaman için sana bu Kur'an-ı indirdik. Umulur ki düşünüp anlarlar."[549]

Kur'an-ı Kerim âyetlerini bize tebliğ eden Peygamberimizdir. O'nun Kur'an-ı Kerim âyetleri ile ilgili yaptığı açıklamaları bir başkasının açıklamalarıyle karıştırmamalıdır. Çünkü Allah ona böyle bir yetki verdiğini bu âyet-i kerime'de bildirmektedir. Bunun iyi anlaşılabilmesi için bir iki örnek vermek yararlı olacaktır.

Allah Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de:

وَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَۜ وَمَا تُقَدِّمُوا لِاَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللّٰهِۜ اِنَّ اللّٰهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ.

"Siz salâtı ikame edin ve zekâtı verin. Kendiniz için her ne hayır yaparsanız Allah katında onu bulursunuz. Muhakkak ki Allah, bütün yaptıklarınızı görmektedir."[550] buyurmuştur.

Allah Teâlâ bu âyet-i kerime'de "salâtı ikame edin" buyuruyor.

Salât kelimesinin sözlük anlamı duadır. "Peygambere salât ve selâm" dediğimiz zaman bunu anlarız. "Salât"ın dindeki anlamı, tekbir getirilerek başlanılan iki, üç veya dört rekatta bir selâm verilerek tamamlanan, belli hareket, okuyuş, dua, tekbir ve tesbihlerden ibarettir. Namaz adı verdiğimiz bu ibadetin yapılış şekli Kur'an-ı Kerim'de bildirilmemektedir. Her

549 Nahl, 16/44.
550 Bakara, 2/110.

ne kadar Kur'an-ı Kerim'de okumaktan, Allah'ı anmaktan, rukû ve secde etmekten, tesbih ve tekbirden söz ediliyor ise de bunların düzenli bir şekilde nasıl yapılacağı; hangi namazların iki, üç veya dört rekat olacağı ve diğer hususlar Kur'an-ı Kerim'de yer almamaktadır. Bütün bunları yaparak açıklayan ve "Beni nasıl namaz kılar görüyorsanız öyle kılınız"[551] buyuran Peygamberimizdir. Çünkü bu görev kendisine verilmiştir.

Ayet-i Kerime'de ayrıca zekât verin buyuruluyor. Zekâtın verileceği yerler başka bir âyet-i kerime'de bildiriliyor ise de hangi mallardan ne miktar verileceği açıklanmıyor. Bu detaylar Peygamberimiz tarafından açıklanmış ve onun tarafından öğretilmiştir.

Diğer ibadetlerde de durum böyledir.

İşte Peygamberimiz kendisine inen âyet-i kerimeleri açıklar ve nasıl anlaşılması ve hayata geçirilmesi gerektiğini öğretirdi. Çünkü onun görevlerinden birisi bu idi.

Bundan şunu anlamamız gerekiyor: Peygamberimizin Kur'an'ı Kerim âyetleri ile ilgili açıklamalarını ve sünnetini gözardı edemeyiz. Bu konudaki, Kur'an-ı Kerim bize yeter başka birşeye ihtiyacımız yoktur sözü bir değer taşımaz. Çünkü Kur'an-ı Kerim Peygamberi örnek almamızı, ona uymamızı ve Allah'a itaat yanında O'na da itaat etmemizi emrediyor. Sözü uzatmamak için bu konuda şu âyet-i kerimeleri nakletmek yeterli olur.

مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ اَطَاعَ اللّٰهَۚ

"Kim Peygambere itaat ederse Allah'a itaat etmiş olur.[552]

قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُونٖي يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْۜ

"De ki: Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın."[553]

Bu konuda daha pek çok âyet-i kerime vardır. Bunların hepsini nakletmek vakti uzatır. Bu iki âyet-i kerime bu konuda her şeyi ifade ediyor.

551 Buhârî, "Ezân", 18.
552 Nisa, 4/80.
553 Al-i İmrân, 3/31.

Değerli Müminler!

Peygamberimizden itibaren günümüze kadar gerek Peygamberimizin arkadaşları ve gerekse İslâm alimleri Peygamberimizi Kur'an'a uyarak örnek almışlar ve onun sünnetine sımsıkı sarılmışlardır. Onun sünnetini Kur'an'dan ayrı düşünmek yanlış olur. Kur'an'ı tebliğ eden O. Kur'an'a aykırı bir beyanda bulunmasını düşünmek mümkün değildir. Ancak sünnetin sabit olması yeterlidir.

Konuşmamızı Buhârî ve Müslim'in rivâyet ettikleri bir hadisi şerifle tamamlayalım:

"Bana itaat eden Allah'a itaat etmiştir. Bana isyan eden de Allah'a isyan etmiştir."[554]

554 Buhârî, "Cihad", 109; Müslim, "İmâre", 8.